

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVEK

„Korszerű építésügy – minőségi építészet”

Építészet és építésügy. Építésügy és építészet. Akár játéknak is tűnhet a szavakkal. A két kifejezést a hétköznapi szóhasználatban legtöbbször egymás szinonimáiként használjuk, és nem bonyolódunk bele a különböző etimológiai megközelítésekbe. Mit értünk építészet és mit értünk építésügy alatt? Az építészet milyen viszonyban van az építésüggyel? Amennyiben ezeket összepárosítjuk, vajon szinonimái, ellentétpárjai vagy akár egymást szorosan kiegészítő fogalmi egymásnak?

Államigazgatási szempontból a 2014-es év óriási előrelépést jelentett az építésügynek. A kormány kiemelt stratégiai területté minősítette, és a szakterület közvetlenül a Miniszterelnökség irányítása alá került. A halasztathatatlanná vált reform és a bürokráciacsökkentés feladata a szervezeti kialakítás újragondolására is lehetőséget adott.

A kitűzött célok elérése érdekében szükség volt egy határozott szemléletváltásra is, amelyhez a bevett (nomenklatúrát) szóhasználatot is újra kellett formálni. Az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság felállítása szimbolikus jelentőséget kapott az új szervezet elnevezése, ezért az addig csak magában használt és közismert „építésügyi” az „építészeti” jelzővel egészült ki. A döntés magyarázataként, illetve az elérendő célok közérthető összegzéseként született meg a vezetői mottó is: Korszerű építésügy – minőségi építészet.

Az építésügy, amennyiben definiálni akarnánk, az a jogi, adminisztratív keretrendszer, amely az építéssel kapcsolatos ügyek intézésének a menetét és tartalmát jelenti, kezdve az építkezés helyszínénél szolgáló teletől a tervezetesen át egészen a megvalósulás folyamatáig.

Az építési ügyeket a közigazgatási struktúra, a társadalmi és közösségi érdekek, illetve a tulajdonhoz és az építéshez fűződő jog hierarchiája mentén közelítette meg, oly módon alakítva a szabályozást, hogy a rendszer, amennyire csak lehet, általános és tárgyilagos ma-

radjon. A 2014-et megelőző időszakban éppen ezért legtöbbször csupán építésügyről és építési tevékenységről beszéltünk, hatósági és szabályozási értelemben. A jogszabályok módosítását egyértelműen az induktív szemlélet jellemezte. Az építésügyben előállt rendezetlen élet-helyzetek, a joghézagok teremtette visszaélések negatív tapasztalata kényszerítették folyamatos bővítésre a kialakult jogi keretrendszert. A defenzív helyzeten túl a szabályozás egyoldalúvá vált, szinte sterillé, amely mellett az építészet mint művészeti terület már nem kapott megfelelő hangsúlyt.

Az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság munkájának indulásakor, az építésügy megújítása alatt ugyanis nem csupán annak szabályozási oldalon való megreformálását tűztük ki fontos célként, hanem az azal kiegészülő szemléletváltást is, amely már az építészetéről mint vizuális kultúráról, a hétköznapi életnek teret adó, a mérhetőn, leírhatóan túl funkcionális és esztétikai értékeket teremtő szakmáról is szól. Az építésügy se korszerű, se fenntartható módon nem működhet hosszú távon minőségi építészet nélkül, hiszen épített környezetünk minősége nagyon sok funkcionális és esztétikai összetevő együttes eredménye.

Azon túl, hogy épített környezetünk rendezett, gondozott és jól karbantartott, elengedhetetlen a világnézetünket, nemzeti, települési és táji identitásunkat tükröző és az azt megerősítő anyaghasználat, valamint a szín- és formavilág harmóniája.

Ahogy a civilizáció technikai, technológiai és organizációs fejlettsége sem teljes a szellemi, kulturális kiteljesedés nélkül, úgy az építésügy igazgatási és kivitelezési oldala sem teljes a hozzáadott művészi értékek nélkül. Az, hogy valami eleget tesz funkcionálisan és műszakilag az adott előírásoknak és paramétereknek, önmagában még nem garantálja a minőségi életteret, legyen szó akár települési, akár épületszintű beavatkozásról. A hoz-

záadott szellemi érték adja az épített és táji környezet savát-borsát, amelynek mind alkotója, mind legfontosabb szereplője az ember.

A „Korszerű építésügy – minőségi építészeti” mottóban a kettő közötti harmonikus egyensúlyra való szüntelen törekvés jelenik meg. Fogalmaink szerint az építésznek és építésügynek egymástól elválaszthatatlan, egymást kiegészítő komplementerré kell válnia. E kettő, a korszerű építésügy és minőségi építészeti közötti helyes arány megtalálása és kialakítása az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság állandó feladata. Nagyon leegyszerűsítve a képet, egyrészt a jog önmagában nem képes leírni a „szépet”, ugyanakkor a művészi kifejeződéseknek illeszkedniük kell a természeti és épített környezet tervezett szövetéhez. Ezzel párhuzamosan szükség van a közösség által meghatározott keretekre, ugyanúgy, mint az építésznek, illetve a társszakmák – akár művészi szintű – igényes és alapos munkájára.

Korszerű építésügy alatt – a kormányzati bürokrácia-csökkenéssel összhangban – az építési beruházások túlszabályozott környezetének egyszerűsítését és észszerűsítését értjük. Ahhoz, hogy országos szinten, az építkezések mindegyikére megoldási javaslattal szolgálhassunk, kiterjedésük, méretük alapján három kategóriára osztottuk az érintettek körét. Lakossági, közösségi és a kiemelt nagyberuházások. Az első jogszabály-módosítási javaslatunk olyan bürokráciacsökkentést tartalmaz, amely közvetlenül a családok otthonteremtését támogatja. A minőségi építészeti megvalósulása alatt – szintén az előbb említett szempontok mentén – értem azokat a jogi és intézményi eszközöket, amelyek alkalmazásával a lehető legjobb épületek, utcák vagy akár városrészek kialakulását, megújulását érhetjük el.

Az egyszerű bejelentés intézményének bevezetésével – amely az önkéntes jogkövetésen alapul – már paradigmaváltás történt. Ezzel párhuzamosan és ezt szervesen kiegészítve lett kidolgozva a településképi arculati kézikönyvek rendszere, amely szintén forradalmian újat hoz a szakma és a társadalom joggyakorlatába és mindennapjaiba. Tiltások és korlátok helyett az elfogadott jó és követendő példák közreadására épül. Ez szemléletes és könnyen elérhető módon történik, legyen az papíralapú vagy digitális formában, így a gazdagon illusztrált és sok ábrával kiegészített példatár a település minden lakosa számára érhető, és ezáltal követhető normákat biztosít.

„A településképi védelméről szóló törvényt az Országgyűlés a 2016. június 13-i ülésnapján fogadta el. Az új szabályozás az építési beruházások támogatása, egyúttal a hazai városok és községek sajátos településképi védelme és alakítása érdekében széles körű társadalmi bevonás és konszenzus keretei között minden település számára kötelező erővel előírja a településképi védendő

elemeinek meghatározását, a településképi követelmények alkalmazásával kapcsolatban a felelősségi viszonyok egyértelmű meghatározását, valamint a településképi követelményekről történő széles körű tájékoztatás biztosítását, elősegítve a településképi védelmének és alakításának eredményes érvényesülését az építmények tervezése és kivitelezése során. Ennek az önkormányzati kötelezettségnek a teljesülését a gyakorlatban első lépés-

TAK-készültség megyei eloszlásban

Településképi Arculati Kézikönyv					
Magyarország	Települések száma (db)	Település már feltöltötte munkaanyag (db)	Arány (%)	Testület által elfogadott (db)	Arány (%)
Bács-Kiskun	119	102	85,71%	91	76,47%
Békés	301	290	96,35%	120	39,87%
Békéscsaba	75	75	100,00%	47	62,67%
Borsod-Abaúj-Zemplén	358	320	89,39%	179	50,00%
Budapest	24	17	70,83%	18	75,00%
Csongrád	60	56	93,33%	47	70,00%
Fejér	108	95	87,96%	72	66,67%
Győr-Ménfőcsanak	183	180	98,30%	119	65,03%
Hajdú-Bihar	82	79	96,34%	69	84,15%
Heves	121	121	100,00%	60	57,02%
Jász-Nagykun-Szolnok	78	75	96,15%	71	91,03%
Komárom-Esztergom	76	73	96,05%	39	51,32%
Nógrád	131	130	99,24%	46	35,11%
Pest	187	155	82,89%	104	55,61%
Somogy	246	205	83,33%	119	48,37%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	229	221	96,51%	114	49,78%
Tolna	106	106	100,00%	47	44,34%
Vas	216	214	99,07%	143	66,20%
Veszprém	217	217	100,00%	128	58,99%
Zala	258	258	100,00%	134	51,94%
Összesen	3175	2989	94,14%	1766	55,62%

ként a Településképi arculati kézikönyv (TAK) és az erre épülő településképi rendelet (TKR) elkészítése jelentette, amelynek a települések kérésére kibővített véghatárideje 2017. év vége volt. A feladat elvégzéséhez központi költségvetési forrásból a kormány településenként 1-1 millió forint hozzájárulást, a Miniszterelnökség Építésze-

ti és Építésügyi Helyettes Államtitkársága szabadon felhasználható segédanyagokat, képzést és folyamatos szakmai támogatást biztosított.” [1]

A Miniszterelnökség háttérintézménye, a Lechner Tudásközpont adatszolgáltatása alapján 2019. március 18-ig 3175 db önkormányzat (a települések 99%-a) valamilyen formában elkezdte a TAK készítését. 2945 db kézikönyvet

TKR-készültség megyei eloszlásban / Grafika: Kállai Kata

építési szabályzatból, sem rendezési tervből, sem integrált településfejlesztési stratégiából nem készült ennyi Magyarországon.

A településképi védelme a település vagy településrész jellegzetes, értékes, illetve hagyományt őrző építészeti arculatának és szerkezetének – az építészeti, táji érték és az örökségvédelem figyelembevételével történő – megőrzését vagy kialakítását jelenti. Az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság a jövőben is minden támogatást megad, hogy a települési önkormányzatok a helyi lokálpatrióta szervezetekkel közösen, az állami főépítészek, a Magyar Építész Kamara, a Főépítész Kollégium, a Lechner Tudásközpont, a megyei önkormányzati főépítészek és a megyei jogú városok főépítészei közreműködésével folytatni tudják azt a szemléletformáló munkát, amely Magyarország épített és természeti környezetének nemcsak megőrzéséhez, de fenntartható fejlesztéséhez – a korszerű építésügy, minőségi építészet megvalósításához – vezet.

Fülek Zsolt

[1] Kolossa, József: „A Településképi Arculati Kézikönyvek készítésének országos tapasztalatairól”, *Építész Közlöny*, No 2 (2018)

Településképi védelmi rendelet					
Megye	Települések száma (db)	Település már feltöltötte, munkaanyag (db)	Arány (%)	Testület által elfogadott (db)	Arány (%)
Bács-Kiskun	119	118	99,10%	94	78,99%
Baranya	301	291	96,68%	108	35,88%
Békés	75	74	98,67%	41	54,67%
Borsod-Abaúj-Zemplén	358	347	96,93%	245	68,44%
Budapest	24	24	100,00%	19	79,17%
Csongrád	60	57	95,00%	37	61,67%
Fejér	108	104	96,30%	69	63,89%
Győr-Ménfőcsanak-Sopron	183	179	97,81%	116	63,39%
Hajdú-Bihar	82	78	95,12%	74	90,24%
Heves	121	121	100,00%	71	58,68%
Jász-Nagykun-Szolnok	78	78	100,00%	64	82,05%
Komárom-Esztergom	76	65	85,53%	32	42,11%
Nógrád	131	130	99,24%	56	42,75%
Pest	187	179	95,72%	97	51,87%
Somogy	246	244	99,19%	131	53,25%
Szatmár-Bereg	229	228	99,56%	176	76,86%
Tolna	109	108	99,08%	57	52,29%
Vas	216	207	95,83%	131	60,65%
Veszprém	217	215	99,08%	151	69,59%
Zala	258	258	100,00%	120	46,51%
Összesen	3178	3105	97,70%	1884	59,28%

töltöttek fel az egyeztető felületre (92,7%), és ez idáig 1728 db (54,4%) TAK-ot fogadtak el. Településképi rendeletről 1745 db-ot (54,9%) fogadtak el, és további 1259 db (39,6%) áll egyeztetés alatt.

Ezek a számok azt mutatják, hogy hamarosan megvalósul a közel teljes országos lefedettség, amely példa nélküli a magyar településügy történetében: sem helyi

A b s t r a c t s

WESSELÉNYI-GARAY, Andor: HEALTHY ELITISM

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 16-27, DOI: 10.33268/Met.2019.5.1

MOME CAMPUS, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS: KATALIN CSILLAG and ZSOLT GUNTHER

The largest creative industries investment in Hungary completes the MOME campus development. Orientated along an axis parallel to the main road a new library, refurbished centre building and the new BASE study block can be found. Beside these the recently completed workshop/studio buildings named MOME ONE and TWO respectively are located. The campus has been developed to explore the open university idea of providing access to all, this concept also extends towards opening the grounds as a public park.

SHANAHAN, Mike: RURAL HOMES TEN YEARS ON

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 28-33, DOI: 10.33268/Met.2019.5.2

IMPACT OF A DESIGN GUIDE

Examining the results of homes designed that derived inspiration from guidelines published in the Cork Rural Design Guide: Building a New House in the Countryside, one of the original authors discusses how guidelines impact the built environment. The results demonstrate that quality architecture can be achieved by following guidelines, without hindrance to innovation or creativity, the traditional Irish white walled/ dark roofed home takes on various forms.

KÖLLŐ, Miklós: COVERED EQUESTRIAN HALL

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 34-37, DOI: 10.33268/Met.2019.5.3

EQUESTRIAN CENTRE, BENEDEK MEZO, ROMANIA

The new equestrian hall in Csikszentsimon offers a welcome change to the corrugated sheet covered box type buildings usually found in Romania, a more suitable response to regional traditions, constructed from locally sourced materials. A building that will age well and represent its place within the Szekler Gallop cultural program of events.

TURI, Attila: EXAMPLES FROM A CHIEF ARCHITECT'S EXPERIENCE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 38-43, DOI: 10.33268/Met.2019.5.4

FROM THE HAND GUIDE TO VISUAL SETTLEMENT

Guidelines for architects regarding a qualitative approach to building design often conflict with design or client interests. Here are examples of a chief architect's assessment of commonly occurring situations ranging from debates about impulse, symmetry, location or even practical issues of how to place a garage. Can a guidebook, which is not really meant for architects alone, stand as a dress code, or source of inspiration, or even as a cultural tool.

CSAJBÓK, Csaba: A FRIENDLY CHURCH

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 44-47, DOI: 10.33268/Met.2019.5.5

NEW CHURCH, DEREKEGYHÁZ, HUNGARY

ARCHITECTS: LÁSZLÓ VÁNCZA, KINGA FERENCZY and SOMA RÁNKI

It proves appropriate to build a new village church to domestic building proportions and scale in order to create a welcoming environment. Although contemporary in construction this church takes its inspiration from past examples regarding formality and the act of worship. Use of materials reflect a rural and national identity without need for unnecessary decoration or motifs. This church is a offers worshippers friendship and hope.

WETTSTEIN, Domonkos: PLAYFUL COLOUR ON THE IDEOLOGY OF TYPE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 48-53, DOI: 10.33268/Met.2019.5.6

THE RENOVATED FACADE OF THE VÁR STORE HOUSE, VESZPRÉM, HUNGARY

ARCHITECTS: ZSOLT GYÖRGY KOVÁCS, JANA BERÁNKOVÁ and DÁVID KOVÁCS

The communist era left many city centres in Hungary scarred by uncompromising developments intended "to erase the past forever". Yet buildings from this era still stand and with well considered restoration can be given a new, less visually damaging, lease of life. In Veszprém it was decided to lighten up such a building with coloured glazing and led lighting, the message being to give life to a building and not let it fall victim to a historical destiny.

FÜLEKY, Zsolt: TOWNSCAPE DESIGN GUIDES

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 54-56, DOI: 10.33268/Met.2019.5.7

CONTEMPORARY CONSTRUCTION - QUALITY ARCHITECTURE

Urban regulation has become very complicated and seldom comprehensible for citizens or even decision makers in Hungary. Moreover regardless of the strict laws, the quality of the townscape has not improved, indeed one may experience a steady decline in the quality and identity of the Hungarian settlements. To tackle this phenomenon, as an innovative action, following the submission of the Prime Minister's Office, the Hungarian legislation adopted the Act LXXIV of 2016 on Townscape Protection.

KOLOSSA, József: DESIGN GUIDES

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 5 (2019), pp 57-59, DOI: 10.33268/Met.2019.5.8

NEXT GENERATION

In 2016. the Hungarian legislation adopted the Act LXXIV of 2016 on Townscape Protection. By 2019. over 94% of the settlements have accomplished their initial Townscape Identity Manuals. The first conclusions have already been drawn, and the adequate question arises: What's next?